Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний економічний університет
Чернівецький національний університет
ім. Ю. Федьковича
Чорноморський національний університет ім. П. Могили

Четверті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С.І. Юрія

Фінанси – основа економічного іміджу держави і добробуту її народу.

Сергій Юрій

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

м. Тернопіль, 27 листопада 2018 р.

УДК 336
Ч – 52

Збірник наукових праць розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ (протокол №9 від 3 грудня 2018 р.)

ВІДПОВІДАЛЬНА ЗА ВИПУСК:
Кириленко О.П. – завідувач кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, д.е.н., професор

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:
Мелих О.Ю. – доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія ТНЕУ, к.е.н.

Четверті Всеукраїнські наукові читання пам'яті С.І. Юрія: збірник наук. праць / За ред. д.е.н., проф. О.П. Кириленко. (м. Тернопіль, 27 листопада 2018 р.). Тернопіль: Вектор, 2018. 115 с.

У збірнику наукових праць висвітлено наукові погляди українського педагога і вченого-економіста С.І. Юрія, а також обґрунтовано власні думки щодо актуальних питань фінансової теорії та практики. Представлені матеріали заслуговують на увагу науковців, викладачів, студентів і фахівців-практиків.

ББК 65.261
УДК 336

За редакцію та достовірність матеріалів, розміщених у збірнику наукових праць, несуть відповідальність автори.

© ТНЕУ, 2018

ЗМІСТ

Кириленко О.П.
Досвід гендерного бюджетування в Албанії……..……. 5
Булавинець В.М.
Бюджетна децентралізація в Україні: переваги та недоліки…….…. 9
Горин В.П.
Гендерне бюджетування як інструмент інклюзивного розвитку..…… 13
Гупаловська М.Б.
Особливості фінансового механізму у сучасних умовах розвитку суспільства……... 17
Дем'янишин В.Г.
Діалектика державного та ринкового регулювання соціально-економічних процесів в Україні у наукових працях професора С.І. Юрія……..…… 19
Дем'янюк А.В.
Напрями поширення участі громадськості в бюджетному процесі на місцевому рівні..…….. 23
Каленюк І.В., Квасниця О.В. 27
Фінансовий механізм реалізації соціальної політики України
Карпишин Н.І.
Державний фінансовий аудит виконання місцевих бюджетів як спосіб підвищення рівня управління бюджетними ресурсами…….. 30
Кириленко С.В.
Тенденції клієнтоорієнтованого обслуговування клієнтів Private banking 36
Кізима Т.О.
Боргова поведінка домогосподарств: теоретико-методологічний аспект……..……. 39
Коваль С.Л.
Державне соціальне страхування: досвід Німеччини…….. 43
Круп'як І.Й.
Інвестування фармацевтичної галузі держави…….…… 47
Малиняк Б.С.
Методичні основи оцінювання ефективності видатків бюджету……..…… 50
Мелих О.Ю.
Фінансові ресурси українських домогосподарств: проблеми формування та використання…….. 56
Остріщенко Ю.В.
Реалізація в Україні міжнародних проектів щодо підтримки децентралізації……..……. 60
Петрушка О.В.
Переваги та недоліки запровадження державно-приватного партнерства у медичній галузі……..…….. 64

Письменний В.В.
Критерії впровадження «власних» податків і зборів…….. 67
Русін В.М., Дрозд Л.М.
Контроль органів казначейства за витрачанням бюджетних коштів..…….. 71
Савчук С.В., Коломийчук Н.М.
Зарубіжний досвід громадського контролю…… 76
Сидор І.П.
Кредитні ресурси в системі позикових фінансів домогосподарств в Україні……...……... 79
Сидорчук А.А.
Ефективність використання ресурсів бюджетних програм…… 83
Тулай О.І.
Фінансові домінанти екологізації економіки……..…… 85
Шулюк Б.С.
Необхідність та напрями активізації інвестиційної діяльності в Україні…. 89

Четвертий Всеукраїнський конкурс студентських наукових есе на тему: «Роздуми майбутнього фінансиста» приурочений пам'яті С.І. Юрія

Бортник О.О.
Роздуми майбутнього фінансиста…..…… 96
Глазачева І.А.
Роздуми майбутнього фінансиста……. 98
Дмитрієва О.М.
Роздуми майбутнього фінансиста: можливості подолання бюджетного дефіциту в Україні…….. 100
Захарченко Є.О.
Роздуми майбутнього фінансиста……. 101
Курячей А.А.
Фінансова грамотність у кожному з нас……..…….. 103
Павлюс О.В.
Роздуми майбутнього фінансиста……..……... 105
Паньків Ю.І.
Роздуми майбутнього фінансиста……..……... 107
Тараненко Я.О.
Роздуми майбутнього фінансиста……..... 108
Хабінець О.М.
Фінансова грамотність населення та її місце у формуванні фінансової безпеки держави…….……. 111
Чернюк А.М.
Роздуми майбутнього фінансиста……. 113

на державний бюджет, стимулюватиме бізнес та допоможе вирішити ряд соціально-економічних проблем у нашій державі.

Література:

1. Жердев Р.А. Государственно-частное партнерство как драйвер развития отечественного здравоохранения. *Российское предпринимательство.* 2015. №16(18). С. 3125–3138.
2. Павлюк К., Камінська О. Медична реформа: використаймо можливості державно-приватного партнерства. URL: http://n-auditor.com.ua/1657.html.

Письменний Віталій Валерійович
Канд. екон. наук, докторант кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Тернопільського національного економічного університету

КРИТЕРІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ «ВЛАСНИХ» ПОДАТКІВ І ЗБОРІВ

З усього переліку податкових джерел, звідки місцева влада черпає необхідні їй фінансові ресурси, чи не найбільш ефективно це робити через призму місцевого оподаткування. Для цього вона володіє цілим спектром повноважень, які зводяться до можливості самостійно впроваджувати, визначати порядок обчислення та механізм сплати місцевих податків і зборів. В умовах фінансової децентралізації право податкової ініціативи має бути технічно розширене й пов'язуватися з відповідальністю у сфері прийняття рішень щодо надання суспільних благ і послуг. Найліпший варіант, коли впровадження податкових платежів, як і їх витрачання, буде закріплене за одним рівнем влади та відділене від центру.

Причиною широких податкових повноважень органів влади на місцях є намагання врахувати особливості економічного та соціального розвитку регіонів, що в централізованій системі державного управління є непростим завданням. Надання їм більшої компетенції та відповідальності у сфері формування податкових надходжень має заперечливі аргументи. Впровадження додатково до закріплених на законодавчому рівні так званих «власних» податків і зборів може створити передумови до розвитку податкового сепаратизму. Побоювання матимуть місце з огляду на нерозвиненість політичних інститутів і небажання змінювати парадигму формування доходів місцевих бюджетів.

Якраз «власні» податкові платежі добре підходять, аби стати основою системи місцевого оподаткування, вони, як і місцеві податки та збори, враховують такі критерії. По-перше, витрати органів державної фіскальної служби на податкове адміністрування повинні бути якомога меншими, а їх стягнення – не впливати на заощадження платників податків. По-друге, порядок обчислення та механізм сплати не має зачіпати соціальну поведінку населення, переміщення бази оподаткування з одних територій до інших. По-третє, для формування відповідності між обсягом надходжень і видатками місцевих бюджетів на забезпечення суспільного добробуту органи влади повинні корегувати елементи оподаткування цих платежів.

Якщо на початковому етапі вони (поряд із місцевими податками та зборами) можуть розглядатися як факультативне джерело бюджетних доходів, то згодом – їх повноцінно замінити. Відповідно до інших переконань «власні» податки і збори справляються за будь-які надані блага або дії органів влади, які можуть бути інтерпретовані як «плата за послуги». При цьому до особливостей необхідно віднести зв'язок із певною місцевістю та здатність бути технічно використаними в територіальному масштабі [1, с. 79]. Під ними необхідно розуміти платежі, які впроваджуються за ініціативою представницьких органів місцевого самоврядування, ці ж органи визначають їх елементи та здійснюють адміністрування.

Подані на рис. 1 критерії впровадження «власних» податкових платежів певною мірою нагадують вимоги до місцевих податків і зборів, апробовані у вітчизняній практиці й чим визначили нинішній стан місцевого оподаткування. Ними вдалося частково позбутися в Україні від неефективних податкових платежів, витрати на адміністрування яких перевищували надходження, сформувати гнучку систему податкових ставок, прив'язану до мінімальної заробітної плати, забезпечити більш-менш рівномірний розподіл податкового навантаження, зокрема щодо оподаткування немобільної бази оподаткування. Але для того, щоби система місцевого оподаткування набула конструктивних змін, її більш ніж двадцять років ескортували спроби та помилки.

«Власні» податки та збори мають стати основою парадигми формування доходів місцевих бюджетів, еволюціонувавши з інституту місцевих податків і зборів. Якщо відійти від спірного, на наше бачення, питання лобіювання політичних рішень, вони комбінуються з демократичними відносинами, за яких органи влади на місцях самостійно,

зважаючи на природно-кліматичні, географічні, соціально-демографічні, економічні й інші чинники, зможуть впроваджувати податки та визначати елементи оподаткування. Головним критерієм має стати вузька та певною мірою унікальна база оподаткування, як фізичний, вартісний або інший характерний вираз об'єкта оподаткування (рис. 1).

Рис. 1. Критерії впровадження «власних» податків і зборів з ініціативи місцевої влади

У цьому сенсі місцеві ради можуть оподатковувати збір ягід і грибів у лісах місцевого значення, видобуток мешканцями корисних копалин, призначених для власного використання, заняття торгівлею за межами ринків, використання місцевої символіки в комерційних цілях тощо. Але найбільш ефективним буде оподаткування об'єктів, які мають прив'язку до певної місцевості (придатними для цього сьогодні є податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, і плата за землю). Для цього органи влади мають розробити положення, які обґрунтовували б економічну необхідність того чи іншого платежу та результати впровадження, визначили елементи оподаткування, порядок обчислення й механізм сплати.

Ще одним критерієм для «власних» податків і зборів є встановлення гнучких податкових ставок, прив'язаних до мінімальної заробітної плати (рис. 1). Це означає, що законодавчо визначена величина податкових нарахувань на одиницю вимірювання податкової бази з часом буде змінюватися. Звичайно, це матиме негативний вплив на економічну діяльність платників податків, які називатимуть такі податкові ставки

неприпустимими та доводити, що ця ініціатива створює деструктив в організації податкових відносин. За допомогою гнучких податкових ставок органи влади зможуть ефективно змінювати пріоритети фіскальної політики, призвичаювати до умов кон'юнктури.

Хоча побутує інша думка: краще впровадити елементи конкуренції з надання суспільних благ і послуг, аніж здійснювати регулювання податкових ставок [2, с. 21]. Тут неважлива кількість податків, розміри податкових ставок або можливість використання податкових пільг. Податкові платежі розглядаються тою частиною багатства, яку громадяни віддають для задоволення колективних потреб, на відміну від індивідуальних, та можуть бути забезпечені шляхом оподаткування. Насправді, зіставлення суспільних благ і послуг із їх оплатою буде ідеалізованим. Територіям із високим податковим навантаженням важко конкурувати з тими, котрі за рахунок низьких ставок податків приваблюють інвесторів, ресурси й капітал.

Навіть якщо податкові ставки не будуть гнучкими, місцевим радам має заборонятися застосовувати індивідуальні податкові ставки, як і пільги зі сплати «власних» податкових платежів (рис. 1). Ця вимога повинна не допустити надмірний вплив «людського чинника» в роботі місцевої влади, що часто трапляється. Зокрема, у нинішньому податку на прибуток підприємств комунальної власності місцева влада оподатковує прибуток за нульовою ставкою, аргументуючи це підтриманням комунального сектору економіки. Для всього спектру «власних» податків і зборів коло платників податків, до яких можуть застосовуватися індивідуальні податкові ставки, розшириться з числа «своїх» підприємств.

Мале розходження в загальному обсязі податкового навантаження в різних територіях – критерій, який дає змогу уникнути міграцію платників податків (рис. 1). Але він не стосується оподаткування немобільної бази оподаткування, не схильної до міжтериторіального переміщення (ми вже проводили аналогію з податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, та платою за землю). Натомість високі податкові ставки в одних місцях можуть призвести до закриття бізнесу або його переведення до інших територій. В умовах поганої економічної кон'юнктури впровадження додаткових податків буде виправдане, коли місцевій владі потрібно терміново сформувати достатню ресурсну базу для виконання функцій і завдань.

Таким чином, для парадигми доходів місцевих бюджетів «власні» податки та збори не є чимось новим на кшталт «винаходу велосипедного

колеса». Підходи до їх формування були запозичені з принципів функціонування інституту місцевих податків і зборів, самооподаткування та цільових фондів, утворених місцевими радами. Вони є своєрідним симбіозом, природним етапом еволюції ресурсної бази органів влади на місцях та вершиною розвитку демократичних перетворень. Для впровадження цих платежів потрібні політична воля, уникнення дискусії в Конституції, бюджетному й податковому законодавствах і єдиний підхід, що базується на чітких критеріях.

Література:

1. Сиринов М. А. Местные финансы. М.: Гос. изд-во, 1926. 216 с.
2. Холматов М. Особенности системы местных налогов и сборов: международный опыт, существующая практика и возможности ее адаптации для Республики Таджикистан / М. Холматов, Л. Борунова. Душанбе, 2014. 43 с.

Русін Віктор Миколайович
Канд. екон. наук, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія Тернопільського національного економічного університету
Дрозд Леся Михайлівна
В.о. завідувача сектору інформаційних технологій та захисту інформації Калуського УДКСУ Івано-Франківської області

КОНТРОЛЬ ОРГАНІВ КАЗНАЧЕЙСТВА ЗА ВИТРАЧАННЯМ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ

Державна казначейська служба України є центральним органом виконавчої влади, який реалізує державну політику у сферах казначейського обслуговування бюджетних коштів. Основним призначенням цього органу є забезпечення касового виконання бюджетів. Однак, хоча й Казначейство не є спеціалізованим органом державного фінансового контролю, в процесі своєї діяльності воно реалізовує широкий спектр контрольних повноважень за рухом бюджетних коштів. В контексті цільового та ефективного витрачання бюджетних коштів досить актуальним є дослідження контрольних повноважень органів казначейства за витрачанням бюджетних коштів та з'ясування результатів цієї діяльності.